

Jutlus – Lk 2:20
Jõululaupäeva jumalateenistus
Rakvere Kolmainu kirikus
(ERR teleülekanne)
24. detsember 2018
Urmas Viilma

“Ta [Maarja] tõi ilmale oma esimese poja ning mähkis ta mähkmetesse ja asetaski söime, sest nende jaoks polnud majas kohta.” (Lk 2:7)

Evangelisti kirjeldus jõuluööl toimunud tekitab samaaegselt nii ärevat nukrust kui heldimust. Maarja ja Joosep olid tulnud pikalt jalgsi teekonnalt Naatsaretist Petlemma. See teekond on võrreldav vahemaaga Rakverest Põlvasse või Tallinnast Jõhvi. Kui arvestada, et kogenud palverändurid peavad keskmiseks päevateekonnaks 25 kilomeetrit, kulub meie poolt valitud vahemaa läbimiseks umbes kuus päeva. Kui arvestame lapseootel naise vajaduste ja raskustega, mis sel teel võivad ette tulla, kulus Joosepil ja Maarjal, isegi eeslit kasutades, Petlemma jõudmiseks vähemalt nädal.

Jõudes kohale, ei saanud nad peavarju majas, kus oleks leidunud sobilikku aset vastsündinule. Kristliku pärimuse kohaselt leidsid Maarja ja Joosep peavarju hoopis loomalaudana kasutusel olnud koopas. See kõlab meile siin talvisel Eestimaal üsna hirmutavalt. Kes võiks küll olla nii süd ametu ja pakkuda lapseootel naisele peavarjuks kõledat koobast!

Kõik, kellel on olnud võimalik viibida Petlemmas ja selle lähedal asuval Karjaste väljal, kus inglid karjastele ilmusid, mäletavad suurt koobast, kuhu on täna rajatud kirik. Väiksemaid koopaid, mida karjased on aastasadu või tuhandeid kasutanud ööbimispaiga ja peavarjuna, on läheduses mitmeid. Mõne kilomeetri kaugusel Karjaste väljast, Petlemma kesklinnas, asub Jeesuse sünnikirik, mille altari all on samuti väike koobas. Just seda paika peetakse Jeesuse sünnikoopaks. See ruum on vaid mõne ruutmeetri suurune loodusliku võlvlaega grott. Püha maa koopad ei ole rõsked ja läppunud keldrilõhnalised mäesügavusse ulatuvad pimikud, vaid nii vingel vihmasel talvel kui ka lämbel kuumutaval suvel kuiva ja turvalist peavarju pakkuvad varjualused. Koopad on sageli inimeste poolt veel sügavamaks ja avaramaks uuristatud, et neid saaks kasutada majapidamis- või isegi eluruumidena.

Kui kujutame nüüd ette Maarjat ja Joosepit leidmas peavarju ühes sellises päikese poolt soojaks kōetud seintega koopas või koduloomade turvaliseks hoidmiseks kasutusele võetud avaras ja kuivas kojask, ei ole pilt enam nii nukker ja hirmutav. Vastupidi. See on turvaline, rahulik ja soe varjupaik pikalt teekonnalt kohale jõudnud rändajate jaoks. Me ei tea, kas kurnav ja füüsiliselt ning emotsionaalselt raputav rännak aitas Jeesuse sündimisele kaasa. Meil ei ole võimalik enam koguda täiendavaid andmeid selle kohta, kas Jeesus sündis ajalise või enneaegse lapsena. Meil on võimalik lähtuda vaid evangelisti sõnadest: „*Aga nende sealoleku aegu said päevad täis ja Maarja pidi sünnitama*“ (Lk 2:6).

Võime ette kujutada Maarjat, kes arglikult, samas püüdliselt hoolitseb oma vastsündinud lapse eest – peseb, mähhib ja imetab teda. Asetab asemele puhkama. Söime, mis võis olla tõepoolest lapse väiksust arvestades ainus sobilik ase, kuhu vastsündinu turvaliselt magama sättida. Kas oleme teadvustanud, et Eestiski jõuavad lapsed lasteaias esmalt just *sõimerühma*, mis mõeldud kõige pisemate päevaseks hoidmiseks? Nõnda ei ole *sõim* midagi, mis võiks meis tekitada võõristust. Üsna sõimega sarnane on oma väljanägemiselt ja kujult ka vastsündinute asemena kasutatav *häll*.

Rakveres oma koolipõlveaja veetnud helilooja Arvo Pärdi loomingus on kaks hällilaulu. Üks

neist – *Jõulu hällilaul* – on kirjutatud Jõuluevangeeliumi salmile: „*Maarja tõi ilmale oma esimese poja ning mähkis ta mähkmetesse ja asetaski sõime, sest nende jaoks polnud majas kohta*“ (Lk 2:7). Kas need pole unelauluks mitte kõige ilusamad sõnad Jõuluevangeeliumis, kui mõtleme nende sügavamale tähendusele?

Maarja tõi ilmale oma esimese poja.

Emal mähkis Jeesuse mähkmetesse.

Jumalaemal asetaski Jumala Pojal asemele puhkama.

Ja maal peal rahu inimestest hea meel!

Laenates Arvo Pärtilt Virumaa, täpsemalt Jõhvi päritolu lihtsad ja hellitavad-uinutavad *Eesti hällilaulu* sõnad: „*Kuss-kuss kallike, kuss-kuss kallike!*“, ongi justkui kõik ilus ära öeldud.

Mõelgem nüüd, et just see ongi meeoleolu ja õhustik, mis kirjeldab parimal viisil jõule. Rahu. Turvatunne. Kussutava ema uinutav lauluhääl. Naisest on saanud ema ja Jumalast on saanud inimene. Taipame ehk, et imeliseks muutus see öö põhjusel, et Maarja sünnitas oma esimese poja Jumala Pojana. Maarjast sai emana Jumalaema. Jeesusest pojana Jumala Poeg. Jõuluööst Püha Öö.

Asetagem siia kõrvale täna see, kuidas oleme ise jõuluõhtu ette valmistanud ja kuidas seda õhtut kodus soovime tähistada. Ma väga soovin, et see püha öö tähendab kõigi meie jaoks turvalisi, armastust ja hoolimist tulvil hetki koos inimestega, kes on meile kõige armsamad. Et karjastele jõuluööl ilmunud inglite sõnum: „*Ärge kartke!*“ ei oleks midagi, mis kõlab küll lihtsa soovitusena, kuid millest juhinduda on inimlikult nii keeruline. Asjatundjad ju teavad meile väita, et hirm on nii mõneski kodus just jõuluööl väga sage külaline. Seda siis, kui keegi, kes peaks kaitsma, hoidma või hellitama, tõstab ähvardavalt hoopis hääle või kae. Või kui sõna *sõim* saab hoopis negatiivse tähenduse.

Arvo Pärt on öelnud: „*Hällilaulud on nagu killukesed kaotatud paradiisist – lohutused, mis on ühtaegu nii sügavmõttelised kui ka intiimsed. Kirjutasin need kaks hällilaulu täiskasvanuile ja lapsele, kes meis kõigis elab.*“

Suure muusiku kirjeldus hällilaulust kui killukesest kaotatud paradiisist on lohutav. Nõnda on igas kodus, kus ema või isa oma lapsele unelaulu laulab, sel hetkel kohal paradiis. Küllap saab neid hetki pikendada, kui mõtleme, et oleme selle Isa lapsed, kes meie üle varjulisel oma käe laotab, et hoida ja varjata kõige halva ja ähvardava eest. Samal ajal teame, et isegi oleme samasuguse vanema või abikaasa rollis, kes peab hoidma ja varjama neid, kes meie hoole alla on usaldatud – kellest meie hoolime ja keda armastame.

Jõulud on perepühad selle sõna kõige kaunimas tähenduses. Pere peab hoidma ühte. Nagu klassikalisel jõulukaardil, kus on Joosep isana, Maarja emana, jõululaps Jeesus, lemmikloomi esindavad koduloomad, heade sugulaste ja tuttavate aset täitvad karjased, kaugeid külalisi esindavad idamaa targad. On maid, kus üks koht jõululaulu jäetakse tühjaks ootamatu külalise tarvis – inglid saavad alati ette teatamata! Mõelgem, et see pere on meie pere! Et see pere on meie rahvas! Ristirahvas! Eesti rahvas!

Kuid nõnda ei peaks see olema ainult jõuluõhtul, vaid püsivalt. Jumal sündis inimesena, et meie Jumala armastuse tegu mõistes ja uskudes võiksime seda armastust ka oma elus igapäevaselt tõeks elada. Tuua selle kaudu killukese paradiisi endi keskele eelmaitseks igavesest elust, mille pärime alles siis, kui jõululapse oma südamesõime vastu võtame.

Aamen.